

Mediji in informacije

Sodišče Evropske unije
SPOROČILO ZA MEDIJE št. 227/21
Luxembourg, 21. december 2021

Sodba v zadevi C-124/20
Bank Melli Iran

Na prepoved, določeno v pravu Unije, glede spoštovanja sekundarnih sankcij, ki so jih Združene države sprejele proti Iranu, se je mogoče sklicevati v civilnem postopku

Čeprav ta prepoved velja, tudi če upravni ali sodni organi Združenih držav Amerike niso podali posebnih zahtev ali navodil, pa se z njo ne sme kršiti svoboda gospodarske pobude osebe, na katero se ta prepoved nanaša, s tem, da bi ta prepoved tej osebi povzročila nesorazmerne ekonomske izgube

Bank Melli Iran (v nadaljevanju: BMI) je iranska banka v lasti iranske države, ki ima podružnico v Nemčiji. Z družbo Telekom, ki je hčerinska družba družbe Deutsche Telekom AG s sedežem v Nemčiji in katere približno polovica prometa izvira iz njene dejavnosti v Združenih državah, je sklenila več pogodb za opravljanje telekomunikacijskih storitev, ki ji omogočajo opravljanje njenih poslovnih dejavnosti. Združene države so se leta 2018 umaknile iz jedrskega dogovora z Iranom, podpisanega leta 2015, katerega cilj je nadzorovati iranski jedrski program in doseči odpravo gospodarskih sankcij proti Iranu. Zaradi tega umika so Združene države na podlagi Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012 (zakon iz leta 2012 o svobodi in boju proti širjenju jedrskega orožja v Iranu) znova naložile sankcije Iranu in osebam na seznamu¹, med katerimi je tudi družba BMI. Od tega datuma naprej je znova vsakomur prepovedano, da bi zunaj ozemlja Združenih držav vzdrževal trgovinske odnose z osebo ali subjektom s tega seznama.

Unija je po tej odločitvi sprejela Delegirano uredbo 2018/1100² o spremembi Priloge k Uredbi št. 2271/96³ v delu, v katerem ta priloga vsebuje zakon iz leta 2012 o svobodi in boju proti širjenju jedrskega orožja v Iranu. Uredba zadevnim osebam zlasti prepoveduje, da bi izpolnjevale zakone iz priloge ali dejanja, ki na teh zakonih temeljijo ali iz njih izhajajo (člen 5, prvi odstavek), razen v primeru dovoljenja za odstopanje, ki ga lahko podeli Evropska komisija, če bi neupoštevanje teh tujih zakonodaj povzročilo resno škodo interesom oseb, na katere se nanaša zadevna uredba, ali interesom Unije (člen 5, drugi odstavek).

Glede na to, da je v nemškem pravu določeno, da je „[p]ravni posel, ki je v nasprotju z zakonsko prepovedjo, [...] ničen, če zakon ne določa drugače“,⁴ in ker je družba Telekom od leta 2018 odpovedala vse pogodbe, povezane z družbo BMI, pred njihovim iztekom, ne da bi to izrecno obrazložila in brez dovoljenja Komisije, je družba BMI odpoved navedenih pogodb izpodbijala pred nemškimi sodišči. Družbi Telekom je bilo na prvi stopnji naloženo, naj zadevne pogodbe izpolnjuje do izteka rokov za redno odpoved. Za redno odpoved navedenih pogodb pa se je štelo, da je v skladu s členom 5 Uredbe. Družba BMI je zato vložilo pritožbo pri Hanseatisches

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (seznam izrecno imenovanih državljanov in oseb, katerih premoženje je blokirano, v nadaljevanju: seznam SDN).

² Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/1100 z dne 6. junija 2018 o spremembi Priloge k Uredbi Sveta (ES) št. 2271/96 o zaščiti pred učinki ekstrateritorialne uporabe zakonodaje, ki jo sprejme tretja država, in dejanji, ki na tej zakonodaji temeljijo ali iz nje izhajajo (UL 2018, L 199 I, str. 1).

³ Uredba Sveta (ES) št. 2271/96 z dne 22. novembra 1996 o zaščiti pred učinki ekstrateritorialne uporabe zakonodaje, ki jo sprejme tretja država, in dejanji, ki na tej zakonodaji temeljijo ali iz nje izhajajo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 10, zvezek 1, str. 75), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 37/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2014 o spremembi določenih uredb o skupni trgovinski politiki v zvezi s postopki za sprejetje določenih ukrepov (UL 2014, L 18, str. 1) in z Delegirano uredbo (EU) 2018/1100 (v nadaljevanju: Uredba).

⁴ Člen 134 Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik).

Oberlandesgericht Hamburg (višje deželno sodišče v Hamburgu, Nemčija), ki je pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, v katerem ga je vprašalo o razlagi člena 5, prvi odstavek, Uredbe, zlasti glede na člena 16 in 52 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in mehanizem dovoljenja iz člena 5, drugi odstavek, te uredbe.

Presoja Sodišča

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je ob tem, da je menilo, da je člen 5, prvi odstavek, Uredbe oblikovan široko, na prvem mestu presodilo, da se prepoved izpolnjevanja zahtev ali prepovedi, določenih z nekaterimi zakoni, ki jih je tretja država sprejela v nasprotju z mednarodnim pravom, uporablja, tudi če upravni ali sodni organ ni podal posebnih zahtev ali navodil za zagotovitev spoštovanja navedenih zakonov. Po mnenju Sodišča to razlago potrjujejo cilji Uredbe, katere namen je zlasti zaščita veljavnega pravnega reda in interesov Unije na splošno, da bi se kar najbolj dosegel cilj prostega pretoka kapitala med državami članicami in tretjimi državami, ter zaščita interesov zadevnih oseb. Sodišče je namreč ugotovilo, da glede na grožnjo pravnih posledic, ki jo tak zakon ustvarja za osebe, za katere se načeloma uporabljajo take zahteve ali prepovedi, z Uredbo ne bi bilo mogoče preprečiti učinkov navedenih zakonov, če bi bila prepoved iz prvega odstavka člena 5 pogojena s tem, da tuji upravni ali sodni organi sprejmejo navodila.

Na drugem mestu je Sodišče ugotovilo, da je prepoved iz člena 5, prvi odstavek, izražena jasno, natančno in brezpogojno, tako da se je nanjo mogoče sklicevati v civilnem postopku, kakršen je ta v obravnavani zadevi. Nato je potrdilo, da lahko oseba, na katero se nanaša Uredba, ki nima dovoljenja Komisije, glede na prvi odstavek navedenega člena 5 odpove pogodbe, sklenjene z osebo s seznama SDN, ne da bi tako odpoved obrazložila. Vendar mora v okviru civilnega postopka, ki se nanaša na domnevno kršitev prepovedi, določene z Uredbo, oseba, na katero se nanaša navedena prepoved, pravno zadostno dokazati, da namen njenega ravnanja, v tem primeru odpovedi vseh pogodb, ni bil izpolnjevanje ameriške zakonodaje, na katero se nanaša Uredba, kadar se na prvi pogled zdi, da je to tako.

V obravnavanem primeru je Sodišče ugotovilo, da se v skladu z nemškim pravom lahko stranka, ki trdi, da je pravni akt ničen zaradi kršitve zakonske prepovedi, kot je določena v členu 5, prvi odstavek, Uredbe, na to ničnost sklicuje pred sodiščem. Vendar je ugotovilo, da bi v tem primeru v skladu z nemškim pravom dokazno breme v celoti nosila oseba, ki zatrjuje navedeno kršitev člena 5 Uredbe, čeprav ji zadevni dokazi običajno niso dostopni, kar bi sodišču, ki mu je zadeva predložena v odločanje, otežilo ugotovitev kršitve prepovedi iz člena 5, prvi odstavek, Uredbe in tako ogrozilo učinkovitost te prepovedi.

Nazadnje, na tretjem in zadnjem mestu je Sodišče razsodilo, da člena 5 in 9⁵ Uredbe v povezavi s členoma 16 in 52 Listine ne nasprotujeta temu, da se odpoved pogodb razglasi za nično, če ta razglasitev ničnosti za zadevno osebo ne ustvarja nesorazmernih – zlasti ekonomskih – učinkov. V obravnavanem primeru je zadevna odpoved brez dovoljenja v smislu člena 5, drugi odstavek, Uredbe, če bi se izkazalo, da je v nasprotju s členom 5, prvi odstavek, Uredbe, glede na nemško pravo nična. Vendar če lahko taka razglasitev ničnosti povzroči omejitev svobode gospodarske pobude, jo je mogoče določiti le ob spoštovanju pogojev, določenih v členu 52(1) Listine.

V zvezi s tem je Sodišče zlasti glede pogoja, ki se nanaša na spoštovanje bistvene vsebine svobode gospodarske pobude, zagotovljene v členu 16 Listine, ugotovilo, da razglasitev ničnosti odpovedi pogodb, sklenjenih med družbama BMI in Telekom, ne bi povzročila, da bi bila družba Telekom prikrajšana za možnost uveljavljanja svojih interesov na splošno v okviru pogodbenega razmerja, temveč bi to možnost omejila. Poleg tega se omejitev svobode gospodarske pobude, ki bi bila posledica morebitne razglasitve ničnosti odpovedi pogodbe, ki je v nasprotju s prepovedjo iz člena 5, prvi odstavek, Uredbe, načeloma zdi nujna za preprečevanje učinkov zadevne tuje zakonodaje, s čimer se ščitijo veljavni pravni red Unije in interesi Unije na splošno.

⁵ Člen 9 določa, da „[v]saka država članica določi sankcije za primer kršitve pomembnih določb te uredbe. Sankcije morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne“.

Sodišče je torej predložitveno sodišče pozvalo, naj v okviru preizkusa sorazmernosti omejitve svobode gospodarske pobude, ki jo ima družba Telekom, tehta med uresničevanjem ciljev Uredbe, ki se doseže z razglasitvijo ničnosti odpovedi pogodbe, s katero se krši prepoved iz člena 5, prvi odstavek, te uredbe, in verjetnostjo, da bo to podjetje izpostavljeno ekonomskim izgubam, ter obsegom teh izgub, če ne bi moglo prekiniti svojih poslovnih odnosov z osebo s seznama SDN. Po mnenju Sodišča je v okviru navedenega preizkusa sorazmernosti upoštevna tudi okoliščina, da družba Telekom – kar mora preveriti predložitveno sodišče – pri Komisiji ni vložila predloga za odstopanje od prepovedi iz člena 5, prvi odstavek, Uredbe.

OBVESTILO: S predlogom za sprejetje predhodne odločbe lahko sodišča držav članic v zvezi s sporom, o katerem odločajo, Sodišču predložijo vprašanja o razlagi prava Unije ali veljavnosti aktov Unije. Sodišče ne odloči o nacionalnem sporu. Zadevo reši nacionalno sodišče v skladu z odločbo Sodišča. Ta odločba je enako zavezujoča za druga nacionalna sodišča, ki obravnavajo podoben problem.

Neuradni dokument za medije, ki Sodišča ne zavezuje.

[Celotno besedilo](#) sodbe je objavljeno na spletnem mestu CURIA na dan razglasitve.

Kontaktna oseba: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Posnetki z razglasitve sodbe so na voljo na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.